

Владислав КУЗЬ¹

ІНСТИТУЦІЙНИЙ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ СКЛАДНИКИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Зосереджено увагу на дослідженні проблематики нормативно-правового та інституційного забезпечення енергетичної безпеки держави. Встановлено, що дослідження функціонування інституційної складової забезпечення енергетичної безпеки потребує ґрунтовного розгляду на засадах системності та синергізму, врахування базових засад перерозподілу сфер впливу шляхом чіткого розмежування сфер компетенції, базуючись на переході від галузевого до функційного принципу організації управління та застосовуючи функційний аудит. Аналіз нормативно-правового забезпечення дав змогу виокремити проблеми в досліджуваній сфері, зокрема щодо правових засад діяльності незалежних енергетичних регуляторів. Автором здійснений ґрунтовний аналіз концептуальних та базових галузевих нормативно-правових актів у галузі енергетики. У рамках дослідження розглянуто проблематику ядерного роззброєння України, початок якому було покладено із прийняттям 16 липня 1990 р. Декларації про державний суверенітет України. Варто наголосити, що гарантії (запевнення), відображені у Меморандумі про гарантії безпеки у зв'язку із приєднанням України до договору про нерозповсюдження ядерної зброї, були формально визначені та відсутній механізм реалізації основних засад стратегічного документа. Автор акцентує увагу, що декларативність стратегічно важливих документів є передумовою зниження національної стійкості й унеможливлення ефективної реалізації та захисту національних інтересів. Визначено,

¹ аспірант, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, kuzvadnauka@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-0154-7628>.

що енергетичний простір переформатовується й актуалізується проблематика дослідження посилення взаємодії органів державної влади з органами місцевого самоврядування. У дослідженні акцентовано увагу на необхідності впровадження кращого міжнародного досвіду щодо взаємодії органів державної влади органами місцевого самоврядування, бенефіціарами, особливо в період дестабілізаційних процесів, з метою побудови ефективної системи досягнення поставлених завдань, удосконалення механізму виявлення та протидії негативному впливу екзо- та ендогенних чинників.

Ключові слова: енергетична безпека, інституційний складник, нормативно-правове забезпечення.

Вплив глобалізаційних процесів на стан політико-економічної сфери, національної безпеки та енергетичної безпеки зокрема як на міжнародному, так і національному рівнях зумовило необхідність посилення уваги до формування та реалізації державної політики щодо захисту національних інтересів України. Порушення цілісності державних кордонів та військові дії на території України спричинили появу низки дестабілізаційних чинників в енергетичній галузі, а пошкодження низки об'єктів критичної інфраструктури енергетичної сфери негативно вплинуло на стабільність і ефективність національної економіки, особливо в осінньо-зимовий період. Ситуація, що склалась, слугує підставою для постійного моніторингу нормативно-правового та інституційного складника сфери енергетичної безпеки з метою забезпечення якісного регулювання правовідносин в енергетичній галузі, попередження та нейтралізації загроз енергетичній безпеці, оптимізації діяльності системи органів влади; сфера компетенції поширюється на сферу енергетичної галузі, особливо у воєнний період.

Інституційний складник у сфері енергетичної безпеки в умовах трансформаційних змін потребує переформатування в контексті забезпечення стійкості енергетичної галузі до дестабілізаційних чинників, підвищення енергоефективності економіки шляхом забезпечення прозорості діяльності на енергетичних ринках, створення умов для диверсифікації джерел енергії та розвитку конкуренції, оскільки діяльність органів влади в означеній сфері виявилась недостатньо ефективною та дієвою через не скоординовані та нерезультативні дії.

Теоретико-прикладні аспекти інституційного та нормативно-правового забезпечення енергетичної безпеки держави досліджувала низка науковців, наукові праці яких лише підтвердили актуальність обраної теми, враховуючи специфіку воєнного часу. Так, О. М. Суходоля відзначає, що «енергетична безпека країни є одним із основних пріоритетів діяльності національних урядів» [1, с. 6]. Л. С. Тараєвська підтримує позицію автора, оскільки, на її думку, «енергетична безпека є основною умовою її існування як самостійної держави» [2, с. 372]. А. С. Ільєнко зауважує, що сьогодні «лише за надійного забезпечення паливно-енергетичними ресурсами можливе повноцінне функціонування всіх економічних і державних інституцій» [3, с. 61].

З. В. Гбур відзначає, що вдосконалення інституційного забезпечення потребує модернізації чинних та створення нових інститутів, що в сукупності зможуть забезпечити якісний розвиток та економічне зростання держави [4, с. 102]. З. М. Бурик, погоджуючись з позицією попереднього автора, зауважує, що «модернізаційні процеси детермінують необхідність реформування державних органів влади» [5, с. 191]. І. Ю. Ружицький акцентує увагу на тому, що соціально-економічний стан, розвиток реального сектору економіки, активізації євроінтеграційних процесів, місце держави у міжнародному просторі залежать від діяльності органів влади, зокрема від їхнього рівня професіоналізму та відповідальності в означеній сфері [6, с. 7].

Водночас Г. П. Ситник наголошує, що базисом ефективного функціонування будь-якої сфери життєдіяльності суспільства і держави є забезпечення належного правового регулювання означеної сфери та застосування «принципів і підходів системно-синергетичного аналізу» [7, с. 68] при побудові системи інституційного забезпечення. С. О. Саєнко акцентує увагу на тому, що нормативно-правове забезпечення є ключовою складовою на шляху до забезпечення безпеки у визначеній сфері [8, с. 10, 12]. І. В. Шевчук робить висновок, що «забезпечення економічної безпеки України в частині формування нормативно-правових та інституційних засад потребує детального вивчення діяльності державних інституцій щодо створення, впровадження та використання правових норм, що регламентують суспільні відносини й аналіз функцій і завдань органів влади, які відповідають за забезпечення економічної безпеки в країні [9, с. 315]. Низка напрацювань все ж потребує доопрацювання, зокрема із врахуванням необхідності врегулювання проблем та протидії загроз енергетичній безпеці у зв'язку із появою нових викликів та загроз, особливо після військового вторгнення в лютому 2022 року.

Мета статті — дослідження стану інституційного та нормативно-правового забезпечення енергетичної безпеки України.

Зважаючи на те, що держава зобов'язується забезпечувати та утверджувати права та свободи людини, захищати її життя та здоров'я як найвищу соціальну цінність (ст. 3 Конституції України) [10], захист економічних прав людини є об'єктивною обов'язковою умовою захисту особистих прав у контексті забезпечення енергетичної безпеки. Саме тому уповноважені органи влади зобов'язані сформулювати нормативно-правове забезпечення досліджуваної сфери на належному рівні.

Конституція України є базою для прийняття нормативно-правових актів, різних за юридичною силою, необхідних для регулювання енергетичної безпеки, оскільки в розд. I зазначено, що «Земля, її надра є об'єктами права власності українського народу. Кожен громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону» (ст. 13); у розд. II закріплено основні конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина; у розд. IV визначено, що лише законами України регулюються основи використання природних ресурсів, виключної (морської) економічної зони, континентального шельфу, організація та експлуатація енергосистем (ст. 92) [10].

Посилення загроз енергетичній безпеці України, актуалізація проблематики енергозбереження та енергоефективності сприяли розробці та прийняттю низки нормативно-правових актів, які б регулювали питання в означеній сфері. Так, 02 квітня 1997 р. було затверджено Указом Президента рішення Ради національної безпеки і оборони України від 22 березня 1997 р. «Про невідкладні заходи щодо забезпечення України енергоносіями та їх раціонального використання» шляхом економічного використання невідновних ресурсів та суттєвого скорочення витрат енергії [11].

У 1998 році із прийняттям Концепції діяльності органів виконавчої влади у забезпеченні енергетичної безпеки України безпека в означеній сфері визнавалася необхідною складовою життєдіяльності суспільства й держави, що є ключовим елементом економічної та національної безпеки [12].

Закон України «Про національну безпеку» [13] суттєво звузив предмет регулювання сфери національної безпеки порівняно із Законом України «Про основи національної безпеки» [14], де поряд із неузгодженістю нормативно-правового акта з положеннями Конституції України, залишив неврегульованим питання визначення системи органів влади, що забезпечують національну безпеку держави. Звертаємо увагу на те, що трактування національної безпеки не повинно обмежуватися лише силовим блоком, а й охоплювати сфери всіх складових національної безпеки, зокрема й енергетичної, розподіл сфер компетенції та механізмів взаємодії.

Низка нормативно-правових актів у сфері енергетичної безпеки має галузеве спрямування, ключові з них представлені в табл. 1.

Таблиця 1

Галузеві нормативно-правові акти у сфері енергетичної безпеки

Нормативно-правовий акт	Сфера регулювання
Закон України «Про охорону навколишнього середовища»	регулювання правовідносин у сфері природного середовища щодо використання, охорони, а також відтворення природних ресурсів, нейтралізація та мінімізація впливу техногенної діяльності, забезпечення екологічної безпеки, збереження об'єктів історико-культурної спадщини [15];
Закон України «Про енергозбереження»	регулювання відносин між державою, суб'єктами господарювання та громадянами щодо посилення енергозбереження в соціо-еколого-економічному напрямі щодо видобутку, виробництва, зберігання та транспортування паливно-енергетичних ресурсів; визначено й розмежовано категорії «нетрадиційні й поновлювані джерела енергії» та «вторинні енергетичні ресурси» [16];
Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку»	ключові аспекти стосуються безпеки, прав і обов'язків людини і громадянина, безпеки навколишнього природного середовища, що визнані пріоритетами у сфері використання ядерної енергії; врегульовано діяльність із використання ядерних установок і джерел іонізуючого випромінювання; встановлено правові основи міжнародних зобов'язань держави щодо використання ядерної енергії. У нормативно-правовому акті також визначено право грома-

Нормативно-правовий акт	Сфера регулювання
	дян та їх об'єднань на участь у формуванні державної політики у сфері використання ядерної енергії; зазначено про умови сприяння зміцненню міжнародного режиму безпечного використання ядерної енергії тощо [17];
Закон України «Про трубопровідний транспорт»	зазначено про організаційно-правові та економічні засади діяльності трубопровідного транспорту з моменту проектування до реконструкції (капітального ремонту); визначення гарантів безпеки життя і здоров'я, збереження навколишнього середовища та національного багатства під час експлуатації транспорту зазначеного виду [18];
Гірничий закон України	врегульовано правовідносини щодо діяльності гірничих підприємств; розвідки, видобутку, розробки та переробки корисних копалин; ведення гірничих робіт; науко-дослідних робіт щодо геологорозвідування; ліквідації аварій у межах території України (в тому числі континентального шельфу й виключної (морської) економічної зони [19];
Закон України «Про угоди про розподіл продукції»	регулювання питання щодо правовідносин та угод щодо користування надрами; виконання пошукових та геолого-розвідувальних робіт, експлуатація промислових об'єктів [20];
Закон України «Про нафту та газ»	визначено правові, організаційні та економічні засади функціонування нафтогазової галузі України; врегульовано відносини щодо видобутку, зберігання, користування та транспортування нафтогазових ресурсів, продуктів їх переробки; встановлено перелік передумов розвитку відносин та захисту інтересів суб'єктів відносин щодо геологорозвідувальних робіт, переробки та реалізації нафти і газу, продуктів їх переробки [21];
Закон України «Про альтернативні джерела енергії»	визначено організаційно-правові, економічні та екологічні основи використання альтернативних джерел енергії; передумови щодо розширення їх використання в паливно-енергетичному комплексі держави [22];
Закон України «Про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (когенерацію) та використання скидного енергопотенціалу»	регулювання питання підвищення ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів, передачі теплової та енергетичної енергії шляхом застосування когенераційних установок [23];
Закон України «Про ринок електричної енергії»	визначено ключові засади функціонування національного ринку електричної енергії; врегульовано правовідносини щодо виробництва, розподілу, купівлі-продажу та постачання електроенергії з метою забезпечення безпечного та надійного постачання енергоносіїв споживачам; зазначено ключові засади розвитку ринкових відносин, передумови зниження обсягів втрат електричної енергії та нейтралізації шкідливого впливу на стан навколишнього природного середовища [24];

Нормативно-правовий акт	Сфера регулювання
Кодекс України про надра	забезпечення раціонального використання надр через врегулювання гірничих відносин, охорони надр та навколишнього середовища [25];
Закон України «Про ринок природного газу»	врегулювання основних засад функціонування національного ринку природного газу, захисту прав споживачів природного газу та інтеграція в Енергетичне співтовариство) [26];
Закон України «Про енергетичну ефективність»	врегулювання організаційно-правових та соціально-економічних відносин з моменту виробництва до моменту споживання енергії при забезпеченні енергетичної ефективності [27];
Закон України «Про функціонування паливно-енергетичного комплексу в особливий період»	врегулювання організаційно-правових засад функціонування паливно-енергетичного комплексу в особливий період, зокрема правовідносин щодо виробництва, передачі та постачання енергетичних ресурсів як суб'єктами господарювання, так і державними інститутами, органами місцевого самоврядування, враховуючи специфіку особливого періоду. Такі відносини також регулюються законами «Про оборону України», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» та «Про Цивільну оборону України» [28].

Примітка: складено автором на основі [15–28, 29, 30].

Посилення глобалізаційних та інтеграційних процесів сприяли виникненню об'єктивної необхідності узагальнити ключові пріоритети та напрями розвитку енергетичної галузі та представити їх у вигляді стратегічного документа, тобто енергетичної стратегії. У 2006 році була схвалена Енергетична стратегія України до 2030 року [31], проте загрози 2014–2015 років зумовили необхідність актуалізації та перегляд основних засад документа з урахуванням вимог нових реалій та викликів, у результаті чого була підготовлена та схвалена Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність», де визначено: «Енергетична галузь України — економічна запорука державного суверенітету, елемент належного врядування, надійний базис сталого розвитку конкурентної економіки та невід'ємна частина європейського енергетичного простору» [32].

При розгляді питання про нормативне забезпечення енергетичної галузі неможливо оминати питання ядерного роззброєння України, початок якому було покладено із прийняттям 16 липня 1990 р. Декларації про державний суверенітет України, де було визначено, що Україна має намір «стати в майбутньому постійно нейтральною державою, яка не бере участі у військових блоках і дотримується трьох неядерних принципів: не приймати, не виробляти і не набувати ядерної зброї» [33]. 24 жовтня 1991 р. Верховною Радою України була ухвалена заява про без'ядерний статус, а з грудня того ж року Україна підписала угоду щодо Стратегічних сил із іншими країнами-учасницями Співдружності Незалежних Держав. Документ був спрямований на регулювання питання контролю над ядерною зброєю на

території колишнього СРСР і питання розкомплектування та розміщення ядерного арсеналу на території України до кінця 1994 року.

14 січня 1994 р. президент України Леонід Кравчук, президент США Білл Клінтон та президент Росії Борис Єльцин підписали тристоронню заяву щодо розкомплектування та вивезення з території України ядерних боєприпасів. Сторони угоди запевнили про готовність надати Україні гарантії безпеки. Того ж року 16 листопада Україна приєдналася до договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 01 липня 1968 р. [34].

05 грудня 1994 р. у Будапешті був підписаний Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку із приєднанням України до договору про нерозповсюдження ядерної зброї, де зазначено, що «Російська Федерація, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії і Сполучені Штати Америки підтверджують їх зобов'язання утримуватися від загрози силою чи її використання проти територіальної цілісності чи політичної незалежності України і що ніяка їхня зброя ніколи не буде використовуватися проти України, крім цілей самооборони або будь-яким іншим чином згідно зі Статутом Організації Об'єднаних Націй» [35]. Варто звернути увагу на те, що гарантії, або ж запевнення (як трактують представники країн підписантів), були формально визначені й був відсутній механізм реалізації основних засад стратегічного документа. Крім того, у 2014 році після окупації частини території України варто було б припинити як дипломатичні, так і економічні відносини з країною-агресором і з відповідного формату заявою звернутися до Ради безпеки ООН. Натомість тодішнім керівництвом держави було прийнято рішення порушення державних кордонів визнати АТО, що лише підтверджує нечіткість, непрозорість та завуальованість політичної позиції.

Таким чином, декларативність низки стратегічно важливих документів спричинила дестабілізаційні процеси всередині країни, зниження стійкості до зовнішніх загроз та унеможливлення ефективної реалізації та захисту національних інтересів. Моніторинг та своєчасне реагування на загрози в контексті врегулювання нормативно-правового забезпечення у сфері енергетичної безпеки України сприятиме забезпеченню умов для добросовісної конкуренції у сфері енергетики, врегулювання цінової політики щодо енергоносіїв та захисту інтересів усіх учасників правовідносин, що виникають у результаті реалізації політики та захисту національних інтересів в енергетичній сфері.

У рамках дослідження вважаємо за необхідне дослідити основні проблеми, характерні для системи забезпечення енергетичної безпеки України, до якої відносять державу, суспільство, інститути громадянського суспільства та громадян, які відповідно до ст. 17 та ст. 65 Конституції України, уповноважені чинним законодавством на захист та реалізацію національних інтересів. Ключова роль в означеній сфері належить органам влади, проте ефективність функціонування низки державних органів влади, до компетенції яких віднесено забезпечення енергетичної безпеки, потребує врахування балансу інтересів суспільства, держави, людини й громадянина. Варто зауважити, що тривалий час система органів державної влади

була неефективною через одночасне функціонування державних інститутів радянського зразка й інститутів, створених на етапі здобуття незалежності Україною, що суттєво стримувала трансформаційні процеси в суспільстві та державі. Фрагментарність та несистемність державної політики в енергетичній сфері спричинила залежність України від імпорту паливно-енергетичних ресурсів.

В. О. Антонов наголошує, що «однією з найбільш нерегульованих законодавчих проблем є слабкість і недостатня формалізованість процедур діяльності органів державної влади в кризових умовах [36, с. 399]. Дійсно, забезпечити цілісність можливо за умови врахування специфіки прямих і зворотних зв'язків, взаємодії «з владно-політичною організацією держави в цілому, впливу внутрішнього і зовнішнього середовища [37, с. 6].

Наразі центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямована на забезпечення формування та реалізацію державної політики в електроенергетичному, нафтогазовому, нафтопереробному, ядерно-, вугільно-промисловому та торфовидобувному комплексах, є Міністерство енергетики України, сфера компетенції якого також охоплює формування та реалізації державної політики щодо нагляду (контролю) в галузях електроенергетики та теплопостачання.

Центральним органом виконавчої влади, яка є енергетичним регулятором, до компетенції якого віднесено формування та реалізацію державної політики у сфері енергетики та комунальних послуг, є Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), що відповідно до Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», є незалежним державним колегіальним органом, проте в Конституції України органи такого формату не визначені [38].

Підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом (ЄС) актуалізує увагу для України до ефективності функціонування НКРЕКП (економічна частина) в частині впровадження законодавства ЄС у енергетичній сфері в частині державного регулювання правовідносин суб'єктів господарювання та суб'єктів природних монополій на суміжних ринках (зокрема створення умов для ефективної конкуренції на національному енергетичному ринку, організація захисту прав та інтересів споживачів в енергетичній сфері, забезпечення отримання на належному рівні послуг споживачами). Відображення правового статусу незалежних регуляторів у Конституції України сприятиме посиленню взаємодіє та координації дій органів державної влади.

Відповідно до п. 5 розд. IV Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» передбачено запровадження інституту енергетичного омбудсмена. Проект закону про енергетичного омбудсмена був поданий на розгляд Верховній Раді України, проте 29 серпня 2019 р. його було знято з розгляду [40].

Щодо нагляду (контролю) у галузях теплопостачання та електроенергетики, формування та реалізацію політики забезпечує Державна інспекція енергетичного нагляду України [39], зокрема в частині створення умов для ефективного використання паливно-енергетичних енергоносіїв,

альтернативних і відновлювальних джерел енергії діяльність провадить Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України [41]. Питання нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, в тому числі щодо ліцензування та видачі дозволів в енергетичній галузі, належать до компетенції Державної регуляторної служби України [42].

Енергетичний простір переформатовується через необхідність задоволення інтересів суміжних сфер, а також врахування суспільних очікувань (цільових груп). Впровадження концепції «зеленої енергетики» в Україні потребує балансу інтересів основних учасників, а саме регуляторів, виробників «НАЕ «Енергоатом», енергопостачальників (ДТЕК, ПРАТ «НЕК «Укренерго»), інших бенефіціарів (енергетичних асоціацій, енергетичних кооперативів, консалтингових та інвестиційних компаній тощо).

Розгляд інституційного складника, до компетенції якого належать питання забезпечення енергетичної безпеки України, поряд із аналізом діяльності державних інститутів потребує дослідження питання діяльності органів місцевого самоврядування, узгодження сфер впливу, застосування зваженого підходу до балансу національних та місцевих інтересів. Доцільно запроваджувати кращі міжнародні практики взаємодії органів державної влади з органами місцевого самоврядування, особливо в умовах де-стабілізації політико-економічної та соціально-екологічної сфер життєдіяльності суспільства і держави. Такі заходи, безперечно, позитивно впливатимуть на своєчасне вирішення стратегічних та оперативних завдань, реагування на наявні та потенційні загрози, побудову ефективного механізму протидії негативних наслідків у кризові періоди.

Таким чином, дослідження проблематики інституційного забезпечення сфери енергетичної безпеки держави дало змогу виокремити низку неврегульованих питань, у тому числі щодо нормативно-правового забезпечення, суттєво послаблюють функціонування системи забезпечення енергетичної безпеки. На нашу думку, варто визначити правовий статус незалежних енергетичних регуляторів та більш ефективно використовувати потенціал органів місцевого самоврядування щодо забезпечення національної безпеки, особливо у воєнний період. Крім того, слід наголосити на необхідності проведення реформ у низці галузей, дотичних до енергетичної, з метою забезпечення можливості своєчасного реагування органами державної влади відповідно до суспільних очікувань та викликів сьогодення, формату розподілу сфер впливу. Перехід від галузевого до функційного принципу організації управління сприятиме превенції дублювання функцій інститутів та відсутності чітких розмежувань сфер компетентності шляхом проведення функційного аудиту.

Список використаних джерел

1. Суходоля О. М. Проблеми визначення сфери регулювання енергетичної безпеки. *Стратегічні пріоритети*. 2019. № 1. С. 5–17.
2. Тараєвська Л. С. Складові енергетичної безпеки та критерії оцінки. *Економіка та управління підприємствами*. 2017. № 8. С. 372–377.
3. Ільєнко А. С. Енергетична безпека України: сутність, загрози та механізми регулювання. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. 2019. № 4. С. 61–66.

4. Гбур З. В. Інституційне забезпечення економічної безпеки України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 3. С. 98–102.
5. Бурик З. М. Правові засади реформування системи кадрової безпеки в органах влади в Україні. *Теорія та практика державного управління*. 2020. № 2 (69). С. 191–200.
6. Ружицький І. Ю. Теоретико-концептуальні засади інституційного забезпечення економічної безпеки України. Чернівці : НУ «Чернігівська політехніка», 2021. 298 с.
7. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади). Київ : НАДУ, 2012. 544 с.
8. Саєнко О. С. Зміцнення економічної безпеки як чинник ефективного функціонування економічної системи. Автореф. дис. ... канд. екон. наук. Одеса, 2010. 20 с.
9. Шевчук І. В. Нормативно-правове забезпечення економічної безпеки України в контексті захисту національних інтересів держави. *Університетські наукові записки*. 2018. № 67–68. С. 313–321.
10. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96–ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/2LXJAqz>.
11. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 22 березня 1997 року «Про невідкладні заходи щодо забезпечення України енергоносіями та їх раціонального використання. Указ Президента України 02.04.1997 р. № 285/97. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3XnGRJ0>.
12. Про Концепцію діяльності органів виконавчої влади у забезпеченні енергетичної безпеки України. Постанова Кабінету Міністрів України від 19.01.1998 р. № 48. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3XcEEjy>.
13. Про національну безпеку України. Закон України від 21.06.2018 р. № 2469–VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/2TOeXbC>.
14. Про основи національної безпеки України. Закон України від 19.06.2018 р. № 964–IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3qfEMSH>.
15. Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України від 25.06.1991 р. № 1264–XII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/2PqDWPU>.
16. Про енергозбереження. Закон України від 01.07.1994 р. № 74/94–ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/40KHtv6>.
17. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку. Закон України від 08.02.1995 р. № 39/95–ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3RNxgtV>.
18. Про трубопровідний транспорт. Закон України від 15.05.1996 р. № 192/96–ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3JV9JFt>.
19. Гірничий закон України від 06.10.1999 р. № 1127–XIV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3xb136o>.
20. Про угоди про розподіл продукції. Закон України від 14.09.1999 р. № 1039–XIV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3xbCBBE>.
21. Про нафту і газ. Закон України від 12.07.2001 р. № 2665–III. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3lrLsNe>.

22. Про альтернативні джерела енергії. Закон України від 20.02.2003 р. № 555–IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3RPJAdg>.
23. Про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (когенерацію) та використання скидного енергопотенціалу. Закон України від 05.04.2005 р. № 2509–IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3HKq9hf>.
24. Про ринок електричної енергії. Закон України від 13.04.2017 р. № 2019–VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3DTPjsC>.
25. Кодекс України про надра від 27.07.1994 р. № 132/94–ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3I8YMyQ>.
26. Про ринок природного газу. Закон України від 04.04.2015 р. № 329–III. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3IaI8jj>.
27. Про енергетичну ефективність. Закон України від 21.10.2021 р. № 1818–IX. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3JYVdtM>.
28. Про функціонування паливно-енергетичного комплексу в особливий період. Закон України від 02.11.2006 р. № 307–V. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3HN0XXw>.
29. Вітко А. Л. Правові засади публічного адміністрування сферою забезпечення енергетичної безпеки держави. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 5. Т. 2. С. 19–24.
30. Вітко А. Л. Публічне адміністрування у сфері забезпечення енергетичної безпеки держави. Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2018. 207 арк.
31. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2030 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 1071–р. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3JTXnxt>.
32. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність». Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.08.2017 р. № 605–р. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/2Wr2YEL>.
33. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990 р. № 55–XII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3Y00xOf>.
34. Договір про нерозповсюдження ядерної зброї від 01.07.1968 р. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3IbYL3Z>.
35. Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 05.12.1994 р. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3Yk12Zy>.
36. Антонов В. О. Конституційно-правові засади національної безпеки / наук. ред. Ю. С. Шемшученко. Київ : Талком, 2017. 576 с.
37. Концептуальні засади розвитку системи забезпечення національної безпеки України: аналіт. доп. / О. О. Резнікова, В. Ю. Цюкало, В. О. Паливода та ін. ; Нац. інт стратег. дослідж. Київ, 2015. 58 с. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <https://bit.ly/3I8fbCz>.
38. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. Закон України від

- 22.09.2016 р. № 1540–VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/40KРuAc>.
39. Деякі питання Державної інспекції енергетичного нагляду України. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.02.2018 р. № 77. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3DYfRcb>.
40. Про енергетичного омбудсмена. Проект Закону № 7059 від 04.09.2017 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://bit.ly/3IrdktP>.
41. Про затвердження Положення про Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2014 р. № 676. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3HF1qgM>.
42. Деякі питання Державної регуляторної служби України. Постанова Кабінету Міністрів України від 24.12.2014 р. № 724. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL : <https://bit.ly/3lIPsi4>.

Надійшла до редакції 02.11.2022
Рекомендовано до друку 20.12.2022

KUZ Vladyslav

(Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law)

Institutional and Regulatory Components of State Administration in the Field of Energy Security

The article focuses on researching the issues of regulatory and institutional provision of energy security of the state. It has been established that the study of the functioning of the institutional component of energy security requires thorough inspection on the basis of systemicity and synergism, taking into account the basic principles of the redistribution of spheres of influence by clearly demarcating the spheres of competence, based on the transition from the sectoral to the functional principle of management organization, applying a functional audit. The analysis of regulatory and legal support made it possible to identify problems in the researched area, in particular, regarding the legal basis of the activities of independent energy regulators. The author carried out a thorough analysis of conceptual and basic sectoral normative legal acts in the field of energy. As part of the study, the issue of nuclear disarmament of Ukraine was considered, which began with the adoption of the Declaration on State Sovereignty of Ukraine on July 16, 1990. It is worth emphasizing that the guarantees (assurances) reflected in the Memorandum on Security Guarantees in connection with Ukraine's accession to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons were formally defined and there is no mechanism for implementing the main principles of the strategic document. The author pays attention to the fact that the declarativeness of strategically important documents is a prerequisite for the reduction of national stability and the impossibility of effective implementation and protection of national interests. It was determined that since the energy space is being reformatted and the issue of research on strengthening the interaction of state authorities with local self-government bodies is being updated. The study focuses on the need to implement better international experience regarding the interaction of state authorities with local self-government bodies, beneficiaries, especially during destabilization processes, with the aim of building an effective system for achieving the set goals, improving the mechanism for detecting and counteracting the negative impact of exo- and endogenous factors.

Keywords: *energy security, institutional component, regulatory and legal support.*